

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

27'NCİ YASAMA DÖNEMİ

2'NCİ DEVRE FAALİYET RAPORU
(16 TEMMUZ 2020 – 14 MAYIS 2023)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

27'NCİ YASAMA DÖNEMİ

2'NCİ DEVRE FAALİYET RAPORU
(16 TEMMUZ 2020 – 14 MAYIS 2023)

Yayın No:

Adres : Halkla İlişkiler Binası A Blok 4. Kat Oda No: A-412, 06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel : 0 312 420 56 44

Faks : 0 312 420 24 92

E-posta : insanhaklarikom@tbmm.gov.tr

Bu kitapçığa ve diğer yayınlarımıza aşağıda belirtilen internet adresinden ulaşabilirsiniz.

<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/index.htm>

İçindekiler

I. GENEL BİLGİ	4
1. MİSYON VE VİZYON.....	4
2. TARİHÇE.....	4
3. GÖREV VE YETKİLER	5
4. ÇALIŞMA YÖNTEMİ.....	6
5. KOMİSYONUN YAPISI.....	7
a. Üyeler	7
b. Personel	9
II. KOMİSYON ÇALIŞMALARI.....	10
1. TOPLANTILAR VE ALINAN KARARLAR.....	10
2. ALT KOMİSYONLAR.....	12
a. Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu	12
b. Çocuk Hakları Alt Komisyonu.....	15
c. Göç ve Uyum Alt Komisyonu.....	18
d. Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırması ile Başlayan Gerilim ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri ve Türkiye'deki Ermeni Vatandaşlarımızın Durumu Alt Komisyonu.....	21
e. İsrail'in İşgal Altında Tuttuğu Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Abluka Altındaki Gazze'de Yaşayanlarla Bir Bütün Hâlinde Filistinlilere Uyguladığı Ayrımcılık Politikaları, İnsan Hakları ve Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlallerinin İncelenmesi Alt Komisyonu	23
f. Avrupa Ülkelerinde Yükselen Irkçılık ve İslamofobi İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonu	24
3. KANUN TEKLİFLERİ	26
4. BAŞVURULAR.....	26
5. YERLİ VE YABANCI HEYET KABULLERİ	28
a. Yurt Dışı Heyetler	29
6. DİĞER ÇALIŞMALAR.....	29

SUNUŞ

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 27'nci Yasama Dönemi'nin 16 Temmuz 2020 – 14 Mayıs 2023 tarihlerini kapsayan 2'nci devre çalışmalarını sunmaktan memnuniyet duyuyorum.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, önceki yıllarda olduğu gibi bu dönemde de insan haklarını koruma mekanizmalarının artırılması, güçlendirilmesi ve hak ihlallerinin azaltılmasına yönelik önemli katkılar sağlamıştır. Hak arama yollarının etkinliğinin artırılması, hak ihlali iddialarının bir propaganda aracı olmaktan çıkarılarak araştırılması, terör örgütlerinin yol açtığı hak ihlallerinin mağdurlarına görünürlük kazandırılması, hak ihlallerin giderilmesi çabalarının desteklenmesi, hukuk devleti güvencesini tüm yurttaşlarımızın hissetmesini sağlayacak ve kamu görevlilerini bu bilinç içinde hizmet etme yükümlülüğüne dair duyarlılığın geliştirilmesine yönelik denetim görevini titizlikle yerine getirmiştir.

Söz konusu zaman diliminde Komisyonumuza yapılan başvurular incelenmiş, alt komisyonlar kurulmuş, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla görüşmeler yapılarak yerinde incelemeler gerçekleştirilmiş, raporlar hazırlanmış, hak ihlalleri tespit edilmiş ve gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Kurulan alt komisyonlar hem yurt içinde hem de yurt dışında çalışmalar yapılmış, basın açıklamaları ve bildiriler yayımlanmış, yerli ve yabancı heyetler kabul edilmiştir. Bunlara ilave olarak ulusal ve uluslararası sivil

toplum örgütleri ve insan hakları kuruluşlarıyla görüşmeler sürdürülmüş, bu kuruluşların raporları takip edilmiştir.

Komisyon bünyesinde kurulan alt komisyonlar, bu devrede de yoğun çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bunlardan Göç ve Uyum Alt Komisyonu, dünyada en fazla sayıda göçmene ev sahipliği yapan ülke konumunda bulunan Türkiye'nin, özellikle Suriye'deki savaş nedeniyle zorunlu göçle yerlerinden edilmiş insanlara dönük sunduğu hizmetlerin mali yükünün uluslararası toplum tarafından adil olarak paylaşılmasına dönük çabalara destek vermiştir. Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, ceza infaz kurumlarındaki inceleme ve denetlemelerini sürdürmüş; ceza infaz kurumlarındaki hak ihlallerini en aza indirmeye yönelik çalışmalarını raporlaştırmak suretiyle kamuoyuyla paylaşmıştır. İlk defa bu dönemde kurularak çalışmalarına başlayan Çocuk Hakları Alt Komisyonu, özellikle mevsimlik işçilerin çocuklarının eğitime katılma sürecinde karşılaştıkları problemleri yerinde incelemeler üzerinden yakın takibe almıştır. Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırması ile Başlayan Gerilim ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri ve Türkiye'deki Ermeni Vatandaşlarımızın Durumu Alt Komisyonu, öncelikle Türkiye'deki Ermeni cemaatinin bu çatışma sürecinden etkilenme biçimini yerinde incelemeler üzerinden tespit etmiş, daha sonra Azerbaycan'da saldırıya uğrayan sivil yerleşim birimlerindeki durumu uluslararası insancıl hukuk açısından yerinde incelemelerle tespit etmiştir. Avrupa Ülkelerinde Yükselen Irkçılık ve İslamofobi İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonu da yurtdışında yaptığı incelemeler sonucunda ulaşılmış olduğu veri ve tespitler çerçevesinde raporunu tanzim ederek görevini tamamlamıştır.

Komisyon olarak yurt içi ve yurt dışındaki insan hakları alanındaki gelişmeler konusunda devamlı olarak kamuoyunu bilgilendiren ve insan hakları ihlallerine dikkat çeken basın açıklamaları yapılmış, Birleşmiş Milletler Türkiye Temsilciliği ile birlikte, TBMM'de İnsan Hakları Günü etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Çalışmalarımızda insan haklarının gerçek savunucusu olma doğrultusunda çalışmaya özen gösterilmiştir. Komisyonumuzun değerli üyelerine, çalışanlarına ve emeği geçen herkese bu vesile ile teşekkür ediyor, insan hakları ihlallerinin yaşanmadığı bir Türkiye ve dünya temennisiyle hepinize saygılarımı sunuyorum.

Hakan ÇAVUŞOĞLU

Bursa Milletvekili

İnsan Haklarını İnceleme
Komisyonu Başkanı

I. GENEL BİLGİ

1. MİSYON VE VİZYON

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun misyonu, insan hakkı ihlallerinin olmadığı bir Türkiye meydana getirebilmek ve bu hedef için insan haklarına ilişkin uygulamaları gözetlemek ve denetlemek, bu konudaki gelişmeleri izlemek ve kamuoyunda bu bilincin oluşmasını sağlamaktır.

Komisyonun vizyonu ise insan hakları alanındaki uygulamaları ve gelişmeleri izleyerek insan haklarına ilişkin sorunların gerek yasal düzeyde gerekse de uygulamada iyileştirilmesini sağlamak ve etkili bir parlamenter denetim yoluyla insan hakkı ihlallerine etkin bir biçimde müdahale edildiği bir Türkiye ve dünya oluşumuna katkıda bulunmaktır.

2. TARİHÇE

1987 yılında Avrupa Birliği'ne tam üyelik başvurusu sonrasında insan hakları konusunun gündemde ön plana çıkması sonucunda insan haklarına ilişkin parlamenter düzeyde denetim mekanizması oluşturacak bir ihtisas komisyonu kurulmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda 18'inci Yasama Dönemi'nde Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen tüm siyasi partilerden milletvekillerinin imzalarını içeren kanun teklifi TBMM Başkanlığına sunulmuştur.

Kanun teklifinin gerekçesinde, bir ülkenin uygarlık derecesinin bilim ve teknoloji alanındaki başarısından çok insan haklarına gösterilen saygıyla ölçüldüğü, hür düşüncenin ve insan hakları konularının bütün dünya ülkelerinin gündemini işgal ettiği, uluslararası antlaşmalar çerçevesinde insan haklarının ne şekilde geliştirileceğinin ve bu konularda halkın bilinçlendirilmesinin önem kazandığı vurgulanmıştır. Buna ilave olarak gerekçede, Türkiye'nin Avrupa Konseyinin Avrupa hukuk sahasını oluşturma çalışmalarına aktif olarak katıldığı ve Türkiye'nin insan hakları alanındaki gelişmeleri izleyen devlet olmaktan çıkarak bu gelişmelere aktif olarak katılan devlet hâline geldiği ifade edilmiştir. Bu gerekçelerle TBMM Başkanlığına sunulan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu Teklifi, 5 Aralık 1990 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşülerek kabul edilmiş; 8 Aralık 1990 tarihinde 20719 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, ülkemizde insan haklarının ulusal düzeyde korunması amacına yönelik olarak kurulan ilk ulusal insan haklarını koruma mekanizmasıdır. Diğer çoğu ihtisas komisyonundan farklı şekilde kanunla kurularak özel görev ve yetkilerle donatılan Komisyon, aktif ve kapsamlı bir biçimde hem denetim hem de yasama faaliyetlerinde

bulunmaktadır.

3. GÖREV VE YETKİLER

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun görevleri 5/12/1990 tarihli ve 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu'nun 4'üncü maddesinde düzenlenmiş olup, Komisyonun görevleri şunlardır:

- Uluslararası alanda genel kabul gören insan hakları konusundaki gelişmeleri izlemek.
- Türkiye'nin insan hakları alanında taraf olduğu uluslararası antlaşmalarla Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve diğer millî mevzuat ve uygulamalar arasında uyum sağlamak amacıyla yapılması gereken değişiklikleri tespit etmek ve bu amaçla yasal düzenlemeler önermek.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilen kanun teklifleri ile olağanüstü hâl sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini görüşmek, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek.
- Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının, taraf olduğu uluslararası antlaşmalara, Anayasa ve kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek.
- İnsan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hâllerde ilgili mercilere iletmek.
- Gerektiğinde diğer ülkelerdeki insan hakları ihlallerini incelemek ve bu ihlalleri o ülke parlamenterlerinin dikkatlerine doğrudan veya mevcut parlamenter forumlar aracılığıyla sunmak.
- Her yıl yapılan çalışmalar ile bunların sonuçlarını, yurt içi ve yurt dışında insan hakları uygulamalarını kapsayan bir rapor hazırlamak.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, görevlerini yerine getirirken Bakanlıklarla merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi isteyip buralarda inceleme yapabilir ve ilgililerini çağırıp bilgi alabilir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, incelemelerini alt komisyonlar kurmak suretiyle yerine getirebilir; gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurabilir ve Ankara dışında da çalışmalar yapabilir. Komisyon gerekli görmesi hâlinde inceleme konusunun

sorumluları hakkında genel hükümlere göre soruşturma ve kovuşturma yapılması amacıyla ilgili mercilere bildirimde bulunabilir.

4. ÇALIŞMA YÖNTEMİ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, çalışmalarını 3686 sayılı Kanun ve TBMM İçtüzüğü hükümlerine göre yerine getirmektedir. Komisyonlar, doğrudan veya üyelerinin üçte biri tarafından teklif edilecek gündem üzerine başkanlarınca toplantıya çağrılabilmekte ve gündemindeki konuları görüştüktan sonra gerekirse görüşülen konular hakkında karar alabilmektedir. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, denetim ağırlıklı bir komisyon olması ve insan hakları konusunun dinamizmi nedeniyle TBMM Genel Kurulunun tatil veya ara vermede olduğu dönemlerde de TBMM Genel Kurulundan alınan karar kapsamında çalışmalarını sürdürmektedir.

24'üncü Yasama Döneminde kabul edilen 1/12/2011 tarihli ve 6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanunu ile 3686 sayılı Kanunda yapılan değişiklik ile Komisyona ayrıca kanun tekliflerini görüşme yetkisi verilmiştir. Komisyon, bu değişiklik sonucunda yasama sürecine de aktif olarak rol almaya başlamıştır.

Komisyon farklı siyasi kimliğe sahip parlamenterlerden oluşmasına rağmen çalışmalarını siyasi mülahaza ve kaygılardan uzak bir biçimde gerçekleştirmektedir. Komisyon faaliyetleri; dil, din, ırk, renk, siyasi görüş ve benzeri hiçbir ayırım gözetilmeksizin, tarafsız ve bağımsız olarak gerçekleştirilmektedir.

Komisyon kendisine yapılan başvurular üzerine veya herhangi bir başvuru olmaksızın gerekli gördüğü konularda inceleme ve araştırma yapabilmektedir. Başvurular, doğrudan Komisyona yapılabildiği gibi TBMM Başkanlığı tarafından da Komisyona havale edilebilmektedir. Komisyona ulaşan başvuru, Komisyonun evrak bölümünde tarih ve sayı aldıktan sonra yasama uzmanları tarafından incelenmekte ve Komisyon Başkanı tarafından uygun görülen başvurular hakkında işlem başlatılmaktadır. Başvurular, Komisyonun görev alanına girdiği ölçüde incelenmekte; gerekli görülmesi durumunda ilgili kurumlardan bilgi talep edilmektedir. Başvurular; Anayasa, 3686 sayılı Kanun ve 1/11/1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun çerçevesinde incelenmektedir. Başvurucular, hem yapılmakta olan işlem hem de başvurunun sonucu hakkında bilgilendirilmektedir.

Komisyon, başvurular dışında resen de incelemeler yapabilmektedir. Resen yapılan incelemeler; alt komisyonlar kurmak, heyetler oluşturmak ve Komisyon Başkanlığınca bir konu ile ilgili olarak girişimde bulunmak şeklinde gerçekleştirilebilmektedir.

Alt komisyonlar, hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği veya ciddi biçimde ihlal edilme ihtimali bulunan yerlerde denetleme yapmak amacıyla medyada yer alan ve toplumun genelinde bilinen bir konunun incelenmesinin önemli görüldüğü hâllerde veya başvurular üzerine kurulabilmektedir.

Alt komisyonlar, Komisyonun kendi üyeleri arasından seçtiği milletvekillerinden oluşmakta ve bunların oluşumunda farklı siyasi partilerden temsil esası göz önünde bulundurulmaktadır. Alt komisyonlar, çalışmalarını, yerinde incelemeler yapmak, konu ile ilgili kişi ve kurumları dinlemek veya bilgi ve belge temin etmek suretiyle çalışmalarını gerçekleştirmektedir. Alt komisyon çalışmalarının amacı, incelenen konuyu objektif olarak ve tüm açıklığıyla ortaya koymak suretiyle tespitler yapmak ve çözüm önerileri sunmaktır.

Alt komisyonlar, yaptıkları incelemeler sonucunda rapor hazırlayarak Komisyona sunmaktadır. Komisyon tarafından kabul edilen raporlar, kamuya açık duruma gelmekte ve ayrıca TBMM Başkanlığına sunulmaktadır. Komisyon raporları, Danışma Kurulunun görüş ve önerisiyle Genel Kurul gündemine alınabilmekte ve okunmak veya üzerinde görüşme açılmak suretiyle hakkında bilgi edinilmesi sağlanabilmektedir. Alt komisyon raporları, ilgili bakanlıklara da gereği veya bilgi için gönderilmektedir. Rapor ile doğrudan ilişkili olan kurumdan Komisyonun tespit ve önerileri hakkında geri bildirim de istenebilmektedir.

5. KOMİSYONUN YAPISI

a. Üyeler

Komisyonun ne şekilde oluşacağı, 3686 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre Komisyonun üye sayısı, siyasi parti grupları ile bağımsızların TBMM'deki sayılarının -boş üyelikler hariç- üye tamsayısına oranlanması ile bulunacak yüzde oranına uygun olarak temsil edilmelerini sağlayacak şekilde, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul tarafından belirlenmektedir.

Üye sayısı, tüm siyasi parti gruplarının ve bağımsızların temsiline olanak verecek şekilde belirlendiğinden her dönemde farklılık arz edebilmektedir. Bu kapsamda üye sayısı; 18'inci Yasama Döneminde 21, 19'uncu Yasama Döneminde 23, 20'nci Yasama Döneminde 25, 21'inci Yasama Döneminde 25, 22'nci Yasama Döneminde 24, 23'üncü Yasama Döneminde 23, 24'üncü, 26'ncı Yasama Döneminde 26 ve 27'nci Yasama Döneminde 26 olarak belirlenmiştir. 25'inci Yasama Döneminde Komisyon teşekkül etmemiştir.

Komisyon üyelikleri için bir yasama döneminde iki seçim yapılmaktadır. İlk seçilenlerin görev süresi iki yıl, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi ise o yasama

döneminin sonuna kadardır.

Komisyon kendisine bir başkan, iki başkan vekili, bir sözcü ve bir kâtip seçmektedir. Başkan, başkanvekilleri, sözcü ve kâtipten oluşan kurul, uygulamada “Başkanlık Divanı” olarak adlandırılmaktadır. Bu seçim için toplantı yeter sayısı komisyon üye sayısının salt çoğunluğudur. Seçilmek için toplantıda hazır bulunanların salt çoğunluğunun oyu gereklidir.

27’nci Yasama Dönemi 2’nci Devresi Komisyon üyeleri aşağıdaki şekildedir:

Milletvekili	Görev	Siyasi Parti	Seçim Çevresi
Hakan ÇAVUŞOĞLU	Başkan	AK Parti	Bursa
Mustafa Sezgin TANRIKULU	Başkan Vekili	CHP	İstanbul
Mahmut Atilla KAYA	Başkan Vekili	AK Parti	İzmir
Osman Nuri GÜLAÇAR	Sözcü	AK Parti	Van
Fatma KURTULAN	Kâtip	HDP	Mersin
İbrahim YURDUNUSEVEN	Üye	AK Parti	Afyonkarahisar
Ali Haydar HAKVERDİ	Üye	CHP	Ankara
Servet ÜNSAL	Üye	CHP	Ankara
Atay USLU	Üye	AK Parti	Antalya
Pakize MUTLU AYDEMİR	Üye	AK Parti	Balıkesir
Erol KAVUNCU	Üye	AK Parti	Çorum
Oya ERONAT	Üye	AK Parti	Diyarbakır
Metin Nurullah SAZAK	Üye	MHP	Eskişehir
İrfan KAPLAN	Üye	CHP	Gaziantep
Ahmet ÇELİK	Üye	İYİ Parti	İstanbul
Ahmet ŞIK	Üye	TİP	İstanbul
Kadri Enis BERBEROĞLU	Üye	CHP	İstanbul
Mahmut TANAL	Üye	CHP	İstanbul
Memet Bülent KARATAŞ	Üye	MHP	İstanbul

Ümit BEYAZ	Üye	İYİ Parti	İstanbul
Ahmet Salih DAL	Üye	AK Parti	Kilis
Radiye Sezer KATIRCIOĞLU	Üye	AK Parti	Kocaeli
Hakan KAHTALI	Üye	AK Parti	Malatya
Cengiz DEMİRKAYA	Üye	AK Parti	Mardin
Hüseyin KAÇMAZ	Üye	HDP	Şırnak
Meliha AKYOL	Üye	AK Parti	Yalova

b. Personel

Faaliyet Raporu dönemini kapsayan 16 Temmuz 2020 – 14 Mayıs 2023 tarihleri arasında aşağıda isim ve unvanları yazılı yasama uzmanları ile memurlar, Komisyonunda görev yapmıştır.

Adı ve Soyadı

Unvan

Taner GEÇMEZ	Yasama Uzmanı - Koordinatör
Derya ÖZER	Yasama Uzmanı
Ahmet KAYMAZ	Yasama Uzmanı
Tuncay GÜN	Yasama Uzmanı
Rıza Furkan ÇÖZME	Yasama Uzmanı
Zeynep DOĞRU ORUÇ	Yasama Uzmanı
Kevser ELMALI AYDİLEK	Yasama Uzmanı
Gülşah AKCAN	Yasama Uzmanı
Murat YILDIZ	Şef
Zehra AKÇAY	Memur
Yusuf ASLAN	Memur
Ayten BİLGİN	Memur
Feray BAŞARAN	Memur

Atahan ÇELİK

Memur

Aslıhan BAŞPINAR

Memur

II. KOMİSYON ÇALIŞMALARI

1. TOPLANTILAR VE ALINAN KARARLAR

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 16 Temmuz 2020 – 14 Mayıs 2023 tarihlerini kapsayan 27’nci Yasama Döneminin 2’nci Devresinde 18 toplantı gerçekleştirmiştir. Yapılan toplantılarda görüşülen konular ve alınan kararlar aşağıdaki şekildedir:

- 21 Temmuz 2020 tarihli 12’nci toplantıda Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Grubu Üyesi İstanbul Milletvekili Serap YAŞAR’ın “Avrupa’da Kayıp Mülteci ve Göçmen Çocuklar Raporu” hakkındaki sunumu dinlenmiştir.

- 13 Ekim 2020 tarihli 13’üncü toplantıda Ermenistan’ın Azerbaycan’a Saldırmasıyla Başlayan Gerilim ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri ve Türkiye’deki Ermeni Vatandaşlarımızın Durumu Hakkında Alt Komisyon kurulmuştur.

- 3 Aralık 2020 tarihli 14’üncü toplantıda Adalet Bakanı Abdulhamit GÜL’e Komisyon üyeleri tarafından insan haklarının geliştirilmesine dair somut öneri ve değerlendirmeler aktarılmıştır.

- 17 Şubat 2021 tarihli 15’inci toplantıda Komisyon Başkanvekili ve Kâtip Üye seçilmiş; Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonunun Kırıkkale ve Düzce raporları kabul edilmiş; Avrupa Ülkelerinde Yükselen Irkçılık ve İslamofobi İnceleme ve

Araştırma Alt Komisyonu kurulmuştur.

- 8 Nisan 2021 tarihli 16'ncı toplantıda Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonunun Sincan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 15 Nisan 2021 tarihli 17'nci toplantıda Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırması ile Başlayan Gerilim ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri ve Türkiye'deki Ermeni Vatandaşlarımızın Durumu Alt Komisyonunun Raporu kabul edilmiştir.

- 20 Mayıs 2021 tarihli 18'inci toplantıda İsrail'in İşgal Altında Tuttuğu Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Abluka Altındaki Gazze'de Yaşayanlar ile Bir Bütün Hâlinde Filistinlilere Uyguladığı Ayrımcılık Politikaları, İnsan Hakları ve Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlallerinin İncelenmesi Alt Komisyonu kurulmuştur.

- 14 Temmuz 2021 tarihli 19'uncu toplantıda Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonunun Van, Aliğa ve Menemen Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporları kabul edilmiştir.

- 2 Aralık 2021 tarihli 20'nci toplantıda İçişleri Bakan Yardımcısı İsmail ÇATAKLI ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Daire Başkanı Albay Tayfun SARGIN'ın, Ege Denizi'nden Yunanistan'a Sığınmacı Geçişlerinde, Sığınmacılara Karşı Yunanistan ve Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi'ne (FRONTEX) Bağlı Güvenlik Güçleri Tarafından Yapılan Hak İhlalleri hakkında sunum dinlenmiştir.

- 20 Ocak 2022 tarihli 21'inci toplantıda Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonunun Kırıkkale ve Keskin Ceza İnfaz Kurumları ile Afyonkarahisar Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporları kabul edilmiştir.

- 3 Şubat 2022 tarihli 22'nci toplantıda Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonunun Bünyan Ceza İnfaz Kurumları ile Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporları kabul edilmiştir.

- 24 Şubat 2022 tarihli 23'üncü toplantıda Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Yunus ALKAÇ ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Hüseyin ŞIK'ın, "Hükümlülerin Değerlendirilmesi ve İyi Hâlin Belirlenmesi" konulu sunumu dinlenmiştir.

- 15 Haziran 2022 tarihli 24'üncü toplantıda Göç ve Uyum Alt Komisyonunun "Türkiye'de Düzensiz Göç ve Düzensiz Göçle Mücadele – Van Örneği Raporu" kabul edilmiştir.

- 29 Haziran 2022 tarihli 25'inci toplantıda Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonunun İsveç İnceleme Raporu ve Kocaeli Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 1 Aralık 2022 tarihli 26'ncı toplantıda Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt

Komisyonunun Silivri Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu ve Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 19 Ocak 2023 tarihli 27'nci toplantıda Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonunun Espiye Ceza İnfaz Kurumları Raporu, Bolu Ceza İnfaz Kurumları Raporu ile Almanya Berlin Heidering Cezaevi İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 9 Mart 2023 tarihli 28'inci toplantıda Avrupa'da Yükselen İrkçılık ve İslamofobi İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonu Raporu kabul edilmiştir.

2. ALT KOMİSYONLAR

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 3686 sayılı Kanun çerçevesinde Ankara dışında çalışma ve incelemeler yapabilmek amacıyla 27'nci Yasama Dönemi 2'nci Devresinde 5 alt komisyon kurulmuştur.

a. Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, kurulduğu tarihten itibaren ceza infaz kurumlarının denetimine özel önem atfetmiş; her yasama döneminde bu kurumlarda incelemeler gerçekleştirmiştir. Bu amaçla 27'nci Yasama Döneminde de kurulan Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, ceza infaz kurumlarının denetimi ve uygulamada yaşanan sorunların tespitine dair önemli çalışmalarda bulunmuş, yurt içi ve yurt dışı incelemelerindeki tespitleri ile hükümlü ve tutukluların koşullarının iyileştirilmesinde yol gösterici olmuştur.

aa. Alt Komisyon Üyeleri

Milletvekili	Görev	Siyasi Parti	Seçim Çevresi
İbrahim YURDUNUSEVEN	Başkan	AK Parti	Afyonkarahisar
Ali Haydar HAKVERDİ	Üye	CHP	Ankara
Erol KAVUNCU	Üye	AK Parti	Çorum
Oya ERONAT	Üye	AK Parti	Diyarbakır
Ümit BEYAZ	Üye	İYİ Parti	İstanbul
Kadri Enis BERBEROĞLU	Üye	CHP	İstanbul
Memet Bülent KARATAŞ	Üye	MHP	İstanbul
Mahmut Atilla KAYA	Üye	AK Parti	İzmir
Fatma KURTULAN	Üye	HDP	Mersin
Osman Nuri GÜLAÇAR	Üye	AK Parti	Van

ab. Gerçekleştirilen Faaliyetler

Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu tarafından 27'nci Yasama Dönemi 2'nci Devresinde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- 4 Mart 2021 tarihinde Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde

bulunulmuş; 6 Nisan 2021 tarihinde Sincan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 20-21 Haziran 2021 tarihlerinde Van Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunulmuş; 7 Temmuz 2021 tarihinde Van Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 28 Haziran 2021 tarihinde İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü ile İzmir Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunulmuş; 7 Temmuz 2021 tarihinde İzmir Aliğa ve Menemen Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 19 Ekim 2021 tarihinde Kırıkkale Kapalı Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü ile Keskin Kapalı Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunulmuş; 23 Kasım 2021 tarihinde Kırıkkale ve Keskin Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 24-25 Ekim 2021 tarihlerinde Afyonkarahisar Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunulmuş; 23 Kasım 2021 tarihinde Afyonkarahisar Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 7-8 Kasım 2021 tarihlerinde Kayseri Ceza İnfaz Kurumlarında incelemelerde bulunulmuş; 11 Ocak 2022 tarihinde Kayseri Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 12-13 Kasım 2021 tarihlerinde Tarsus Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunulmuş; 11 Ocak 2022 tarihinde Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 9-13 Mayıs 2022 tarihlerinde İsveç'te İsveç Parlamentosu Adalet Komisyonu üyeleri ve Adalet Bakanlığı yetkilileriyle görüşmeler gerçekleştirmiş; Österåker Ceza İnfaz Kurumunda, Sollentuna Tutukevinde ve Upsala Denetimli Serbestlik Merkezinde incelemelerde bulunulmuş; 14 Haziran 2022 tarihinde İsveç Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 27 Mayıs 2022 tarihinde Kocaeli Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunulmuş; 14 Haziran 2022 tarihinde Kocaeli Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 16 Haziran 2022 tarihinde Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunulmuş; 20 Ekim 2022 tarihinde Silivri Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 17 Haziran 2022 tarihinde Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunulmuş; 20 Ekim 2022 tarihinde Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 20-23 Eylül 2022 tarihlerinde Almanya’da Berlin Eyaleti Adalet, Çeşitlilik ve Ayrımcılıkla Mücadele Senatörlüğü yetkilileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve Berlin Heidering Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunulmuştur. 1 Aralık 2022 tarihinde Almanya Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 14 Kasım 2022 tarihinde Espiye Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunulmuş; 1 Aralık 2022 tarihinde Espiye Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

- 21 Kasım 2022 tarihinde Bolu Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde İncelemelerde bulunulmuş; 1 Aralık 2022 tarihinde Bolu Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

b. Çocuk Hakları Alt Komisyonu

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 21/7/2020 tarihli 12’nci toplantısında, Çocuk Hakları Alt Komisyonu yeniden kurulmuştur. Çocuk Hakları Alt Komisyonu, ülkemizdeki çocukların sorunlarının tespitine dair önemli çalışmalarda bulunmuş; yurt içi ve yurt dışı incelemelerindeki tespitleri ile çocuk haklarının iyileştirilmesinde yol gösterici olmuştur.

aa. Alt Komisyon Üyeleri

Milletvekili	Görev	Siyasi Parti	Seçim Çevresi
Radiye Sezer KATIRCIOĞLU	Başkan	AK Parti	Kocaeli
İbrahim YURDUNUSEVEN	Üye	AK Parti	Afyonkarahisar
Pakize Mutlu AYDEMİR	Üye	AK Parti	Balıkesir
Erol KAVUNCU	Üye	AK Parti	Çorum
Metin Nurullah SAZAK	Üye	MHP	Eskişehir
İrfan KAPLAN	Üye	CHP	Gaziantep
Ümit BEYAZ	Üye	İYİ Parti	İstanbul
Mahmut TANAL	Üye	CHP	İstanbul
Hüseyin KAÇMAZ	Üye	HDP	Şırnak
Meliha AKYOL	Üye	AK Parti	Yalova

ab. Gerçekleştirilen Faaliyetler

Çocuk Hakları Alt Komisyonu tarafından 27'nci Yasama Dönemi 2'nci Devresinde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- 17-18 Ocak 2020 tarihlerinde Şanlıurfa ilinde çocuk işçiliğine ve mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının sorunlarına dair çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

- 19 Şubat 2020 tarihli toplantıda, Ankara Büyükşehir Belediyesi 25'inci Dönem Çocuk Meclisi üyeleri dinlenmiştir.

- 8 Temmuz 2020 tarihinde koronavirüs (Covid-19) pandemisi döneminde çocukların eğitimine ilişkin çalışmalar yürüten Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünde incelemelerde bulunulmuştur. Yapılan incelemeler sırasında yetkililerden bilgi alınmış, Alt Komisyon "Eğitim Bilişim Sistemi (EBA)" hakkında ayrıca bilgilendirilmiştir.

- 19-20 Ağustos 2020 tarihlerinde mevsimlik işçilerin çocuklarının durumlarına dair Ordu ilindeki METİP sahalarına inceleme ziyareti düzenlemiştir.

- 12 Kasım 2020 tarihinde Aile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü yetkililerinden çocuk işçiliği ve çocuk işçiliği ile mücadele hakkında bilgi alınmış, konuya dair sunumlar ve örnek projeler dinlenmiştir.

- 25 Şubat 2021 tarihinde İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü yetkilileri tarafından hazırlanan, belediyelerin çocuk işçiliği konusundaki çalışmaları ve projeleri hakkındaki sunumu dinlenmiştir.

- 9 ve 30 Mart 2021 tarihlerinde çocukların kurumlardaki durumunu incelemek amacıyla Ankara Saray Çocuk Sevgi Sitesi ve Bağlar Çocuk Evine inceleme ziyaretlerinde bulunulmuştur.

- 3 Haziran 2021 tarihinde Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlığı yetkililerinin çocuk işçiliği alanındaki çalışmaları hakkında alınmıştır.

- 11 Haziran 2021 tarihinde mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının sorunlarına çözüm olarak projelendirilen METİP Sahalarından Polatlı Sarıoba METİP Sahası ziyaret edilmiştir.

- 14 Temmuz 2021 tarihinde yapılan toplantıya UNICEF ve ILO ile Pikolo ve ÇOHAG dernekleri davet edilerek davetlilerin çocuk işçiliği ve ilgili kuruluşların bu alanda yaptığı çalışmalara ilişkin sunumları dinlemiştir.

- 4 Kasım 2021 tarihinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü yetkililerinin koruyucu ailelik hakkındaki sunumu dinlenmiştir.

- 22 Aralık 2021 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı yetkililerinin koruyucu aileliğe ilişkin sunumları ve çalışmaları dinlenmiştir. Bu kapsamda koruyucu aileler ve kurum bakımı uygulamalarının yerinde görülmesi ve uygulayıcılardan bilgi alınması amacıyla 13-14 Ocak 2022 tarihlerinde Gaziantep'e ve 1-2 Nisan 2022 tarihlerinde Bursa'ya yerinde inceleme

ziyaretinde bulunulmuştur.

- 22-25 Mayıs 2022 tarihleri arasında UNICEF ile iş birliği kapsamında örnek projelerin ziyaret edilmesi amacıyla Hırvatistan'a bir çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir.

- 21-24 Haziran 2022 tarihleri arasında koruyucu aile sistemi ve diğer ülke örnekleri hakkında bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla Almanya'ya bir çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir.

- 21 Aralık 2022 tarihli toplantıda Ankara Büyükşehir Belediyesi Çocuk Meclisi üyeleri ile görüşülmüş; çocuk haklarında yaşanan gelişmeler, çocukların sorunları ve bu sorunlara dair çözüm önerileri görüşülmüştür.

- 27 Ocak 2023 tarihinde çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasında 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 39'uncu ve 55'inci maddeleriyle yenilenen uygulamayı yerinde görmek amacıyla Eskişehir'e bir çalışma ziyareti gerçekleştirilmiş, konu ile ilgili olarak yetkililerden bilgi alınmıştır.

c. Göç ve Uyum Alt Komisyonu

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 21/7/2020 tarihli 12'nci toplantısında, Göç ve Uyum Alt Komisyonu yeniden kurulmuştur. Göç ve Uyum Alt Komisyonu, ülkemizde farklı statüler altında yaşayan göçmenler ile düzensiz göçmenler ile ilgili konularda önemli çalışmalarda bulunmuştur.

aa. Alt Komisyon Üyeleri

Milletvekili	Görev	Siyasi Parti	Seçim Çevresi
Atay USLU	Başkan	AK Parti	Antalya
Servet ÜNSAL	Üye	CHP	Ankara
Pakize Mutlu AYDEMİR	Üye	AK Parti	Balıkesir
Metin Nurullah SAZAK	Üye	MHP	Eskişehir
Ahmet ÇELİK	Üye	İYİ Parti	İstanbul
Mahmut TANAL	Üye	CHP	İstanbul
Hakan KAHTALI	Üye	AK Parti	Malatya
Cengiz DEMİRKAYA	Üye	AK Parti	Mardin
Hüseyin KAÇMAZ	Üye	HDP	Şırnak
Meliha AKYOL	Üye	AK Parti	Yalova

ab. Gerçekleştirilen Faaliyetler

Göç ve Uyum Alt Komisyonu tarafından 27'nci Yasama Dönemi 2'nci devresinde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- 21 Ekim 2020 tarihinde Ankara İl Göç Müdürlüğüne inceleme ziyaretinde bulunulmuştur.
- 24 Kasım 2020 tarihli toplantıda Türk-Alman Üniversitesi Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. Mehmet Murat ERDOĞAN'ın "Suriyeliler Barometresi Bulguları Çerçevesinde Türkiye'deki Suriyeliler, Mülteciler ve Düzensiz Göçmenler" konulu sunumu dinlenmiştir.
- 25 Şubat 2021 tarihli toplantıda Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Dr. Öğretim Üyesi Kadir Onur UNUTULMAZ'ın "Türkiye ve Dünyada Entegrasyon Modelleri" konusundaki sunumu dinlenmiştir.
- 3 Mart 2021 tarihli toplantıda Türk Kızılay Genel Müdürlüğü temsilcilerinin Suriyeliler ve diğer sığınmacılara yurt içinde ve İdlib bölgesinde yapılan yardımlara ilişkin sunumları dinlenmiştir.
- 17 Mart 2021 tarihli toplantıda Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Temsilciliği yetkililerinin Uluslararası Göç Örgütü'nün Türkiye'deki faaliyetleri ile Suriyeliler hakkındaki çalışmalarına ilişkin sunumları dinlenmiştir.
- 8 Haziran 2021 tarihli toplantıda Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı temsilcilerinin yabancı öğrenciler hakkındaki çalışmalarına ilişkin sunumları dinlenmiştir.
- 1-2 Kasım 2021 tarihlerinde Van ilinde yerinde inceleme ziyareti düzenlenmiştir.
- 10 Kasım 2021 tarihinde Hırvatistan Heyeti ile görüşme gerçekleştirilmiştir.
- 10 Kasım 2021 tarihinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Düzensiz Göçle Mücadele Dairesi Başkanlığı yetkililerinin ülkemizde düzensiz göç, düzensiz göçle mücadele faaliyetleri ile sahada yaşanan sorunlar hakkındaki çalışmalarına ilişkin sunumları dinlenmiştir.
- 18 Ocak 2022 tarihinde Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamındaki çalışmalara ilişkin sunum dinlenmiştir.
- 6 Nisan 2022 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığı temsilcilerinin sığınmacı çocuklar ve gençler hakkındaki çalışmalara ilişkin sunumları dinlenmiştir.
- 6 Nisan 2022 tarihli toplantıda "Türkiye'de Düzensiz Göç ve Düzensiz Göçle Mücadele-Van Örneği Raporu" görüşülmüştür.
- 22-26 Kasım 2022 tarihlerinde Fransa'nın başkenti Paris'te incelemelerde bulunulmuştur.

d. Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırması ile Başlayan Gerilim ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri ve Türkiye'deki Ermeni Vatandaşlarımızın Durumu Alt Komisyonu

aa. Alt Komisyon Üyeleri

Milletvekili	Görev	Siyasi Parti	Seçim Çevresi
Hakan ÇAVUŞOĞLI	Başkan	AK Parti	Bursa
Servet ÜNSAL	Üye	CHP	Ankara
Atay USLU	Üye	AK Parti	Antalya
Pakize Mutlu AYDEMİR	Üye	AK Parti	Balıkesir
Oya ERONAT	Üye	AK Parti	Diyarbakır
Ahmet ÇELİK	Üye	İYİ Parti	İstanbul
Memet Bülent KARATAŞ	Üye	MHP	İstanbul
Mahmut TANAL	Üye	CHP	İstanbul
Fatma KURTULAN	Üye	HDP	Mersin
Osman Nuri GÜLAÇAR	Üye	AK Parti	Van

ab. Gerçekleştirilen Faaliyetler

Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırması ile Başlayan Gerilim ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri ve Türkiye'deki Ermeni Vatandaşlarımızın Durumu Alt Komisyonu tarafından 27'nci Yasama Dönemi 2'nci devresinde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Durum değerlendirmesi ve raporun kabulü için olmak üzere Alt Komisyon tarafından 2 toplantı yapılmış; konu ile ilgili bilgilendirme sunumu için Prof. Dr. Yücel ACER davet edilmiştir.

- Alt Komisyon, 1 yurt dışı 2 de yurt içi olmak üzere 3 yerinde inceleme ziyareti gerçekleştirmiştir.

- Azerbaycan'da yaşanan hak ihlallerini yerinde incelemek için 13-17 Kasım 2020 tarihlerinde Azerbaycan'da yerinde incelemelerde bulunan Alt Komisyon, Türkiye'deki Ermeni vatandaşlarımızın durumunu değerlendirmek amacıyla da 26 Ekim 2020 ve 9 Kasım 2020 tarihlerinde İstanbul'da ülkemizdeki Ermeni kanaat önderlerini dinlemiştir.

- Alt Komisyonun 13 Nisan 2021 tarihinde Ermenistan'ın Azerbaycan'a saldırısı sonucunda yaşanan hak ihlalleri ve ülkemizdeki Ermeni vatandaşlarımızın durumuna dair

düzenlediği rapor, 15 Nisan 2021 tarihli İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 17'nci toplantısında kabul edilmiştir.

e. İsrail'in İşgal Altında Tuttuğu Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Abluka Altındaki Gazze'de Yaşayanlarla Bir Bütün Hâlinde Filistinlilere Uyguladığı Ayrımcılık Politikaları, İnsan Hakları ve Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlallerinin İncelenmesi Alt Komisyonu

aa. Alt Komisyon Üyeleri

Milletvekili	Görev	Siyasi Parti	Seçim Çevresi
Hakan ÇAVUŞOĞLU	Başkan	AK Parti	Bursa
Pakize Mutlu AYDEMİR	Üye	AK Parti	Balıkesir
Metin Nurullah SAZAK	Üye	MHP	Eskişehir
Mahmut TANAL	Üye	CHP	İstanbul
Kadri Enis BERBEROĞLU	Üye	CHP	İstanbul
Ahmet Salih DAL	Üye	AK Parti	Kilis
Cengiz DEMİRKAYA	Üye	AK Parti	Mardin

Hüseyin KAÇMAZ

Üye

HDP

Şırnak

Osman Nuri GÜLAÇAR

Üye

AK Parti

Van

ab. Gerçekleştirilen Faaliyetler

İsrail'in İşgal Altında Tuttuğu Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Abluka Altındaki Gazze'de Yaşayanlarla Bir Bütün Hâlinde Filistinlilere Uyguladığı Ayrımcılık Politikaları, İnsan Hakları ve Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlallerinin İncelenmesi Alt Komisyonu tarafından 27'nci Yasama Dönemi 2'nci Devresinde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- 24 Haziran 2021 tarihli toplantıda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dr. Öğretim Üyesi Özge ÖZKOÇ'un "Filistin-İsrail Sorununun Tarihsel Arka Planı" konulu sunumunu dinlenmiştir.
- 8 Temmuz 2021 tarihli toplantıda Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Dr. Ufuk Ulutaş'ın "İsrail İç Siyaseti" başlıklı sunumu dinlenmiştir.
- 11 Kasım 2021 tarihli 3'üncü toplantıda İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Berdal ARAL'ın "İşgal Hukuku ve İsrail'in Yerleşimci Koloniyalizmi" başlıklı sunumu çevrimiçi olarak dinlenmiştir.

f. Avrupa Ülkelerinde Yükselen İrkçilik ve İslamofobi İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonu

aa. Alt Komisyon Üyeleri

Milletvekili	Görev	Siyasi Parti	Seçim Çevresi
Hakan ÇAVUŞOĞLU	Başkan	AK Parti	Bursa
Pakize Mutlu AYDEMİR	Üye	AK Parti	Balıkesir
Erol KAVUNCU	Üye	AK Parti	Çorum
Memet Bülent KARATAŞ	Üye	MHP	İstanbul
Mahmut TANAL	Üye	CHP	İstanbul
Mustafa Sezgin TANRIKULU	Üye	CHP	İstanbul
Mahmut Atilla KAYA	Üye	AK Parti	İzmir
Ahmet Salih DAL	Üye	AK Parti	Kilis
Fatma KURTULAN	Üye	HDP	Mersin

ab. Gerçekleştirilen Faaliyetler

Avrupa Ülkelerinde Yükselen Irkçılık ve İslamofobi İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonu 27'nci Yasama Dönemi 2'nci Devresinde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- 25 Mart 2021 tarihli toplantıda Türk-Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Dr. Öğretim Üyesi Enes BAYRAKLI'nın "Avrupa Ülkelerinde Yükselen Irkçılık ve İslamofobi: Genel Görünüm" başlıklı sunumu dinlenmiştir.

- 25 Mayıs 2021 tarihli toplantıda Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının sunumu dinlenmiştir.

- 3 Haziran 2021 tarihli toplantıda Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim KIRAN'ın konu hakkındaki sunumu dinlenmiştir.

- 19- 22 Ekim 2021 tarihleri arasında Fransa, 22-25 Mart 2022 tarihleri arasında Almanya, 30 Mayıs – 3 Haziran 2022 tarihleri arasında Hollanda ve 31 Ekim - 4 Kasım 2022 tarihleri arasında İngiltere'de inceleme ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

- 2 Mart 2023 tarihli toplantıda Avrupa'da Yükselen Irkçılık ve İslamofobi İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonu Raporu görüşülerek kabul edilmiştir.

3. KANUN TEKLİFLERİ

6253 sayılı Kanun ile 3686 sayılı Kanununun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde değişiklik yapılarak Komisyona "*Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilen tasarı ve teklifleriyle, kanun hükmünde kararnameleri görüşmek, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek,*" görevi verilmiştir.

Bu hüküm çerçevesinde TBMM Başkanlığı tarafından 27'nci Yasama Dönemi 2'inci Devresinde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna 70 kanun teklifi havale edilmiştir. Bu kanun tekliflerinden 4'ü komisyona esas olarak havale edilmiştir. Komisyonda herhangi bir kanun teklifi görüşülmemiştir.

4. BAŞVURULAR

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 3686 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine göre "*İnsan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek*" ile görevlendirilmiştir. Bu bağlamda Komisyon, bireysel başvurular yoluyla idarenin veya kurum ve kuruluşların işlem ve eylemlerinden kaynaklanan insan hakkı ihlali iddialarını incelemekte ve bu doğrultuda denetim faaliyetini yerine getirmektedir. Bu çerçevede, Komisyona 16 Temmuz 2020 – 14 Mayıs 2023 tarihleri arasında 8170 başvuru yapılmıştır.

Başvurular elden teslim, posta veya faks yolu ile yapılabilmektedir. Komisyona ulaşan bir başvuru öncelikle Komisyonun evrak bölümünde tarih ve sayı almakta; ardından

Komisyonunda görevli yasama uzmanları tarafından başvuruya hangi işlemin yapılabilceğı belirlenerek Komisyon Başkanının onayına sunulmaktadır.

Komisyon, kendisine ulaşan başvurulardan gerekli gördüklerini ilgili kurum ve kuruluşlara ileterek başvuru konusu ile ilgili bilgi istemekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir. Komisyon, kendisine yapılan başvuruları Anayasa, 3686 sayılı Kanun ve 3071 sayılı Kanun çerçevesinde ele almakta, başvuru sahipleri başvuruları ile ilgili hem yapılmakta olan işlem hem de başvuru sonucuna ilişkin olarak bilgilendirilmektedir.

27'nci Yasama Dönemi 2'nci Devre içerisinde Komisyona yapılan başvurular, konularına ve ihlal edildiğı iddia edilen hak konularına göre aşağıdaki şekilde tasnif edilmiştir.

Başvuruların büyük bir kısmı (%63,36), ceza infaz kurumlarından yapılan başvurular, yargı organlarının görev alanına ilişkin şikâyetler ile kamu görevlilerinin şikâyetlerinden oluştuğı görülmektedir. Ceza infaz kurumları ile ilgili başvurularda, kapasite üstü barınma ve bu durumdan kaynaklanan diğer sorunlar (sıcak su kullanımı, yatak ve ortak alan kullanımı, spor etkinliklerine katılamama, hastane sevklerinin geç yapıldığı vs.), başka ceza infaz kurumlarına nakil taleplerinin reddi, disiplin cezalarının keyfi şekilde verildiğı, mevzuatın keyfi biçimde yorumlandığı, ceza infaz kurumlarında yeterli sağlık hizmetinin olmadığı gibi iddialar hükümlü ve tutukluların en çok yakındığı konuların başında gelmektedir. Kötü muamele ve işkence iddialarının genellikle idarenin bazı tutumlarını protesto etmek amacıyla dile getirildiğı görülmekle birlikte, münferit işkence ve kötü muamele iddialarında da bulunmaktadır. Ceza infaz kurumları hakkındaki başvurularda ilgili olarak, içeriklerine göre Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, ilgili savcılıklar ve ceza infaz kurumları izleme kurulları ile yazışmalar yapılmış, şikâyet konularıyla ilgili bilgi ve inceleme talep edilerek başvuru bilgilendirilmiştir. Ceza infaz kurumları ile ilgili şikâyetler ilk sırada yerini alırken, adil yargılanma hakkının ihlaline ilişkin başvurular da önemini korumaktadır.

Komisyona ulaşan başvurularda yargıya ilişkin şikâyetlerde, yargılama sürelerinin uzunluğu, tutuklu yargılamaya ve tutukluluk sürelerinin uzunluğuna itiraz, mahkeme kararlarından memnuniyetsizlik, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında hâkim ve savcılarının tutumlarından şikâyetler öne çıkmaktadır. Ancak kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı ilkeleri gereğı bu tür başvurularda Komisyon tarafından herhangi bir işlem yapılmamakta ve bu durum başvuru gereğince ile bildirilmektedir.

Kolluk uygulamalarından şikâyetlerde, polis, jandarma veya kolluk personelinin görevi sırasında orantısız güç kullandığı, haksız uygulama yaptığı, görevini gerektiğı gibi ifa etmediğı, kötü veya aşağılayıcı muamelede bulunduğı iddialarını ileri sürülmüştür.

Benzer şekilde, askerlik hizmeti sırasında yaşanan sorunlara dair şikâyetlerde; askerde ölümler, askeri öğrencilerin kapatılan okullar dolayısıyla yaşadıkları mağduriyet iddiaları, askeri personelin özlük haklarından şikâyetleri, görevden alınma gibi konular bulunmaktadır.

Üniversiteler ve YÖK konulu başvurularda, öğretim üyelerinin psikolojik baskıda bulunduğu iddiaları ağırlık kazanmıştır.

İşçi hakları ihlali iddialarına ilişkin başvuruların büyük kısmı, iş talebi, haksız fesih, iş kazaları, tazminat gibi konulara ilişkindir.

Vatandaşlarımızdan, maddi yardım talebi içeren ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarından şikâyeti konu alan başvurular da Komisyonumuza ulaşmaktadır.

Engelli bireylerin başvurularında nispi bir azalma olmakla birlikte başvuru içerikleri önceki dönemlerle benzer olarak, engellilik oranının doğru tespit edilmemiş olması sebebiyle sosyal güvenlik hakkından faydalanamama, sağlık hizmetleri ve istihdam sorunları olmaktadır.

Gayrimenkul sorunları başlığı altındaki şikâyetler, kamulaştırma işlemleri ve orman statüsü verilmiş araziler konularıyla ilgilidir.

Yabancıların sorunları, terör örgütlerinde gerçekleştirilen kaçırma ve kayıp olaylarına ilişkin başvurular, yabancı ülkelerdeki uygulamalar ile ilgili şikâyetler, eski hükümlülerin başvuruları ve yurt dışında yaşayan Türklerin sorunlarına dair başvurular ise görece daha azdır.

Komisyonumuza, kayıp vakaları, şehitlik ve gazilik statüsü hakkında sorunlar, tedavi hizmetinin alımında ortaya çıkan sorunlar, ailevi sorunlar, çevresel sorunlar, ticari ilişkilerden kaynaklı şikâyetler, sosyal güvenlik hizmetlerinden yakınmalar gibi idarenin pek çok işleminden ve özel ilişkilerden kaynaklı temel hak ve özgürlüklere ilişkin olmayan ve ayrıca protesto niteliğinde çeşitli şikâyetler yapılmıştır. Bunların bir kısmı uygulamada karşılaşılan sorunlara dair mevzuat değişikliği taleplerini de içermektedir.

Yapılan başvurulardan belli bir şikâyet konusu içermeyen, içinde ad, soyadı, adres ve imza bulunmayan veya şikâyet konusu ortadan kalkan başvurular işleme alınmamıştır.

5. YERLİ VE YABANCI HEYET KABULLERİ

Komisyon, 27'nci Yasama Dönemi 2'nci Devresinde, yurt içi ve yurt dışı heyetlerle görüşmeler gerçekleştirmiştir. Çeşitli sivil toplum kuruluşları ile yerli ve yabancı resmî makamlarla yapılan görüşmelerde bilgi alışverişinde bulunulmuş; insan haklarına dair sorunlar ele alınmıştır. Ayrıca yurt içinde ve yurt dışında insan hakları alanında çalışan sivil toplum örgütleri ile bir araya gelinmesine ve ilişkilerin güncel tutulmasına özen gösterilmiştir.

a. Yurt Dışı Heyetler

Komisyon, Komisyon, 27'nci Yasama Dönemi 2'nci Devresinde 12 yabancı heyeti kabul etmiş; görüşmelerde Türkiye'de ve dünyadaki insan hakları konusundaki gelişmeler, ikili ilişkiler ve bölgesel gelişmeler ele alınmıştır. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, bu Devrede

- 16 Şubat 2021 tarihinde AB Türkiye Delegasyonu Başkanı,
 - 6 Ağustos 2021 tarihinde Pakistan'ın Ankara Büyükelçisi,
 - 18 Kasım 2021 tarihinde Özbekistan Cumhuriyeti Âli Meclisi Yasama Odası Birinci Başkan Yardımcısı ve Özbekistan-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanı,
 - 10 Şubat 2022 tarihinde Kosova Meclisi Dış İlişkiler ve Diaspora Komisyonu,
 - 23 Şubat 2022 tarihinde Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu,
 - 24 Şubat 2022 Almanya Federal Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği Temsilcileri,
 - 24 Mart 2022 tarihinde Pakistan Heyeti,
 - 7 Nisan 2022 tarihinde Gürcistan Ombudsmanlık Kurumu Temsilcileri,
 - 5 Temmuz 2022 tarihinde Katar Ulusal İnsan Hakları Komitesi,
 - 5 Eylül 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler İşkencenin Önlenmesi Alt Komisyonu,
 - 15 Eylül 2022 tarihinde İrlanda Parlamentosu Dışişleri ve Savunma Ortak Komisyonu,
 - 13 Ekim 2022 tarihinde Uluslararası Af Örgütü Temsilcileri,
- ile görüşmeler gerçekleştirmiştir.

6. DİĞER ÇALIŞMALAR

Yukarıda zikredilen çalışmalara ilave olarak Komisyon Başkanlığı tarafından insan haklarıyla ilgili önemli günlerde basın açıklamaları yapılmış, medya aracılığıyla haberdar olunan çeşitli ihlallere ilişkin yazışma ya da telefon yoluyla bilgi alınmıştır.